Länsstyrelsen Västra Götaland

Datum
2024-09-19

Diarienummer
24457-2024

Regeringskansliet Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Användning av drönare för att söka efter vildsvin vid jakt samt ökade möjligheter till skyddsjakt efter vildsvin

Er beteckning: N2024/01211

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Västra Götalands län avstryker förslaget i sin helhet, och framför allt har vi invändningar avseende utökad skyddsjakt. Länsstyrelsen anser att utökade möjligheter till jakt efter vildsvin inte är nödvändigt, då jaktförordningen redan medger generösa jakttider och tillåtna jaktmedel. Det finns dessutom redan generösa möjligheter att skyddsjaga vildsvin året runt på eget initiativ enligt bilaga 4 jaktförordningen.

Länsstyrelsen anser vidare att det finns flera säkerhetsrisker förenade med drönare som inte hanteras i promemorian, men som kan ha stor påverkan på luftrummet och personer och djur som inte själva är involverade i flygningen.

Länsstyrelsen är medveten om att vildsvin utför en stor del av de skador som drabbar lantbruket. Länsstyrelsen menar dock att det inte är nuvarande lagstiftning som begränsar jakten på vildsvin, utan brist på samverkan mellan jägare och markägare. För att förebygga skador av vildsvin bedömer Länsstyrelsen att det behövs incitament för att förbättra samverkan mellan markägare, jägare och andra relevanta aktörer, kring den långsiktiga förvaltningen.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen anser att utökade möjligheter till jakt och skyddsjakt kan ha kortsiktiga resultat, men det är osannolikt att det har en långsiktig effekt på vildsvinspopulationen eller på skadenivåerna. För att effektivt minska skadorna på grödor behövs en mer omfattande och strategisk förvaltning som grundar sig i en lokal samverkan

mellan jägare, markägare, jordbrukare och andra aktörer. Det finns bättre lösningar är de som föreslås i promemorian, som kan ge minskade skador från vildsvin.

Länsstyrelsen anser att effekterna av redan tillgängliga hjälpmedel bör utvärderas innan nya jaktmedel introduceras. Exempel på redan tillgängliga tekniska hjälpmedel är rörlig belysning, ljusförstärkare, termiska riktmedel och kikare. Även nyttjandet och effekter av andra åtgärder som viltåkrar, skrämsel och samverkan mellan relevanta aktörer bör undersökas och utvärderas.

Länsstyrelsen vill även påpeka att det är viktigt att uppmuntra till en förvaltning av vildsvinsstammen för att hålla den på en kontrollerad nivå enligt nationella och regionala målsättningar. Vildsvin är enligt lag en naturlig del i den svenska faunan, och ska förvaltas enligt samma etiska och ekologiska principer som övrigt vilt. En förutsättning för det är vetenskapligt framtagna inventeringsmetoder, vilka i nuläget saknas. Länsstyrelsens anser att det är viktigare att ta fram sådana metoder för att underlätta förvaltningen av vildsvin, än att utöka de redan frikostiga jaktmöjligheterna.

Specifika synpunkter

Avsnitt 2 Den stora vildsvinsstammen orsakar skador

Länsstyrelsen anser att avsnittet inte har tagit tillräcklig hänsyn till uppdaterad statistik om vildsvinens skador i lantbruket. I Jordbruksverkets rapport *Viltskador i lantbruksgrödor* 2023 framgår att skador på spannmål orsakade av vildsvin har minskat med 44 procent jämfört med 2020. Det uppskattas under samma period ha skett en minskning av vildsvinsstammen. Länsstyrelsen är medveten om att vildsvinen utför stora skador i lantbruket, men menar att diskussionen bör baseras på aktuell kunskap för att de åtgärder som eventuellt introduceras ska få den effekt det är tänkt.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att det i utredningen felaktigt skrivs att Trafikverket uppskattar att kostnaden för viltolyckor i trafiken orsakade av vildsvin uppgår till 5 miljarder för 2018. I texten som det hänvisas till står det dock att denna kostnad inte bara avser vildsvin, utan även annat klövvilt.

Avsnitt 4 Drönare ska få användas vid jakt efter vildsvin

Förslaget är menat att underlätta vildsvinsjakten. I Naturvårdsverkets rapport *Tekniska hjälpmedel och fångstredskap* (NV-02007-24) skriver myndigheten att ytterligare tekniska hjälpmedel för att underlätta jakten efter vildsvin inte behövs. Detta eftersom de hjälpmedel som redan är tillåtna för användning är högeffektiva och utvecklingen går mot en ökad tillgänglighet för dessa hjälpmedel, vilket antas öka användningen av dem. Länsstyrelsen instämmer i Naturvårdsverkets bedömning att dessa hjälpmedel är tillräckliga för att underlätta jakten efter vildsvin. Länsstyrelsen har i skrivande stund enbart hanterat ett ärende kopplat till drönare, och då med ett tydligt syfte att underlätta skyddsjakt i tätbebyggt område. Länsstyrelsen kan därför inte se att behovet av drönare finns.

Länsstyrelsen är kritisk till att det i förslaget inte finns någon begränsning i tid för när drönare får användas. Då drönaren får användas året runt och dygnet runt, innebär förslaget en ökad risk för störningar på annat vilt som inte ska jagas. Detta gäller även under känsliga tider så som häcknings- och kalvningstider. Länsstyrelsen anser att promemorian inte tagit tillräcklig hänsyn till denna aspekt.

Länsstyrelsen är kritisk till att drönare ska kunna användas i samma områden som där skyddsjakt efter vildsvin på eget initiativ får bedrivas. Det innebär att drönare får användas ovan jordbruksmark och yrkesmässig trädgårdsodling, samt inom 200 meter runt sådana områden. Det innebär att även skogsområden och andra naturtyper kan komma att beröras av drönarflygningen. Med ett så omfattande område ökar risken markant för störningar för annat vilt samt för tamdjur, människor och friluftsliv. Länsstyrelsen vill även framföra risken med att andra djurarter kommer att synas i kameran, och därmed möjliggöra otillåten kartläggning och spårning av djur.

Länsstyrelsen vill även belysa de praktiska svårigheter och säkerhetsrisker som är förenade med flygning av drönare. Att flyga inom synhåll (VLOS) är en utmaning som alla fjärrpiloter har att hantera. UAS-tekniken tillåter att drönaren flyger långt från fjärrpiloten. Storleken på drönaren är en faktor som är avgörande för hur väl fjärrpiloten kan hålla ögonkontakt med drönaren. Det finns inget bestämt avstånd för hur långt bort drönaren kan befinna sig, utan fjärrpiloten får själv avgöra hur lång detta avstånd är. Detta ställer stora krav på operatör och fjärrpilot när verksamheten ska bedrivas flygsäkert.

I svenskt luftrum finns civilt och militär flyg som kan flyga under den gräns på 120 meters höjd som drönare ska befinna sig under. Regeln att flyga VLOS gör det möjligt att minska risken för kollision med denna lågt flygande luftfart. Dock kan den lågt flygande militära luftfarten hålla hög fart och tiden för att undvika kollision är kort.

Enligt regelverket ska fjärrpiloten ha uppsikt över icke-involverade personer på marken. Vid skymd sikt kan detta vara svårt. De områden som anges för flygning så som mark med jordbruksgrödor eller mark som används till yrkesmässig trädgårdsodling kan vara områden med god sikt. Vid ett kuperat landskap eller ett skogslandskap kan det dock vara utmanade att ha uppsikt över icke-involverade personer på marken.

För att få bort den osäkerhet som VLOS-flygning innebär finns möjlighet att göra luftrummet säkrare. Om det blir tillåtet att använda drönare vid jakt efter vildsvin, föreslår Länsstyrelsen att en plan tas fram, så att geografiska UAS-zoner kan användas.

Länsstyrelsen ser vidare en risk för att förflyttning mellan olika sökområden kommer att ske med hjälp av motordrivna fordon så som bil. För att inte riskera att utövare ouppsåtligen begår grovt jaktbrott behöver det tydliggöras hur drönare ska användas i enlighet med övrig lagstiftning som reglerar motorfordon vid jakt.

Avsnitt 5 Möjligheterna till skyddsjakt efter vildsvin på enskilds initiativ ska utökas

Länsstyrelsen är kritisk till förslaget av flera skäl. Som framgår i promemorian har Naturvårdsverket som expertmyndighet sedan tidigare konstaterat att det inte finns något behov av utökad skyddsjakt. Tvärtom bedömer Naturvårdsverket att nuvarande skrivelse i bilaga 4 är tillräcklig för att hantera de skadesituationer som kan uppstå för lantbruket. Dessutom anser de att en utökad skyddsjakt riskerar att få mer negativa konsekvenser än själva skadorna som jakten ska förebygga, då risken ökar för att vuxna individer skjuts bort från sina ungar innan dessa kan förväntas vara självständiga. Förväntad effekt av att tillåta ytterligare skyddsjakt ska vägas mot risken att orsaka viltet onödigt lidande, så som att skjuta bort en sugga från kultingarna. Länsstyrelsen är enig med Naturvårdsverkets bedömning och anser att förslaget inte har tagit hänsyn till artens biologiska förutsättningar och de konsekvenser jakten kan ha för viltet och för jordbruket. Länsstyrelsen menar att

det i promemorian inte finns något underlag som motiverar behovet av att gå emot Naturvårdverkets bedömning.

Länsstyrelsen är kritisk till att jakten ska kunna bedrivas inom ett avstånd av 200 meter från jordbruksmark eller mark som används för yrkesmässig trädgårdsodling. Detta innebär i praktiken att vildsvin får jagas året runt i alla naturtyper i närheten av odlingsmark, utifrån ett antagande om att vildsvinen alltid utgör en risk för skada i grödan. Något underlag till detta antagande presenteras inte i promemorian. Vildsvin är en naturlig del av den svenska naturen och bör så långt möjligt behandlas som övrigt vilt.

Vidare ställer sig Länsstyrelsen kritisk till att det i förslaget inte finns någon tydlig koppling mellan den utökade skyddsjakten och skaderisk. Ändringsförslaget ställer bland annat inget krav på att grödan som ska skyddas ska vara samma sort som när skadan först utfördes, eller att grödan är i sådant stadie att risk för skada faktiskt föreligger. Alla grödor är inte alltid attraktiva för vildsvinen, vilket innebär att risken för skada beror på grödans växtstadier snarare än vildsvinen i sig. Att det finns vildsvin i området, bör därför inte vara anledning nog för att motivera skyddsjakt.

Länsstyrelsen ställer sig kritisk till att det i förslaget inte finns någon begränsning om när i tiden skadan ska ha utförts för att det ska motivera till skyddsjakt. Utan en tydlig tidsbegränsning kan det i praktiken innebära att jakt får utföras på jordbruksmark som inte haft skador på flera år. Länsstyrelsen anser inte att det är förenligt med skyddsjaktens syfte, och inte heller med grundprincipen om att skador om möjligt ska förebyggas med jakt under allmän jakttid.

Länsstyrelsen anser att möjligheten att freda gröda kan uppnås bättre genom att ändra i nuvarande text, ”*på mark med jordbruksgrödor eller som används till yrkesmässig trädgårdsodling om djuren där orsakar skada på grödor och odling*” från ordet ”på” till ”vid”. En sådan ändring kan underlätta skyddsjakt under pågående skadegörelse, då vildsvinen kan skyddsjagas på väg in till och ut ur fältet med gröda. En sådan ändring är dessutom mer enhetlig med resterande text i bilaga 4.

Slutligen är Länsstyrelsen kritisk till förslaget på grund av att det riskerar att sudda ut gränsen mellan skyddsjakt och allmän jakt, vars syften skiljer sig helt. Allmän jakt är det utrymme jägare och markägare har för att förvalta och populationsreglera, medan skyddsjakten är en åtgärd som kan användas för att freda grödan. För att kunna freda grödan ställs inte samma krav på jaktetiska

principer inom skyddsjakt som det görs under jakt på allmän tid. Det ställs bland annat inga krav på att freda kultingförande suggor. Det ställs heller inga krav på att agera för en långsiktig förvaltning genom att eftersträva en balans gällande ålder och kön på fällda vildsvin.

De som medverkat i beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av Länsöverdirektör Jörgen Peters med vilthandläggare Anna Hjelm som föredragande. I den slutliga handläggningen har också UAS-samordnare Jonas Andersson och t.f. chef för Viltenheten Lisa Montan medverkat.